

ทิศทางการยุทธศาสตร์ความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนที่
เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน : กรณีศึกษาคนไทยพลัดถิ่นจังหวัดชุมพร
**The Strategy of Security and National Power Involved in Human Rights:
A Case Study of Thai Diaspora Chumporn Province**

วิศาล ศรีมหาโร

Wisarn Srimahawaro

บทคัดย่อ

ทิศทางการยุทธศาสตร์ความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน : กรณีศึกษาคนไทยพลัดถิ่น จังหวัดชุมพร เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาและบริบทของคนไทยพลัดถิ่นในจังหวัดชุมพร 2) เพื่อศึกษาปัญหาความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของคนไทยพลัดถิ่น และ 3) เพื่อค้นหาทิศทางการแก้ปัญหาความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของคนไทยพลัดถิ่นจังหวัดชุมพร ประชากรตัวอย่างเป็นคนไทยพลัดถิ่น เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ องค์กรพัฒนาเอกชนและผู้นำชุมชน เลือกตัวอย่างโดยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือการวิจัยเป็นการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สันทนาการกลุ่ม (Focus Group Discussion) ควบคู่ไปกับแผนที่ความคิด (Mind Maps) การวิเคราะห์ SWOT Analysis ผ่านกระบวนการ World Café และการรับฟังสาธารณะ (Public Hearing) ผลการวิจัยพบว่า คนไทยพลัดถิ่นเป็นกลุ่มบุคคลที่เข้าไปอยู่อาศัยและประกอบอาชีพในพื้นที่ของประเทศเมียนมาร์ปัจจุบัน คือ เมืองมะริด ทวาย และตะนาวศรี ซึ่งอดีตเป็นของไทยที่ถูกขอพื้นที่โดยเจ้าอาณานิคมอังกฤษและคืนให้พม่าเมื่อปี พ.ศ. 2491 การปกครองแบบสังคมนิยมเผด็จการทหารพม่า ทำให้คนไทยเหล่านั้นต้องอพยพกลับไทย “พม่าบอกว่าเป็นคนไทย” เมื่อกลับเข้าประเทศไทย “ไทยบอกว่าเป็นคนพม่า” เพราะมีสถานภาพเชื้อชาติไทย

แต่สัญชาติพม่า ขาดสภาพความเป็นพลเมืองไทยมีปัญหากระทบต่อความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ไม่สามารถทำนิติกรรมและติดต่อราชการในฐานะพลเมืองไทยได้ ไม่มีสิทธิรับการศึกษาที่รับรองคุณวุฒิและการสมัครงาน สิทธิการรักษาพยาบาลและการประกันสังคม การรับบริการพื้นฐานสาธารณะจากรัฐ การเป็นเจ้าของที่ดินทรัพย์สินและสิทธิอื่นๆ ที่พลเมืองไทยควรมี คงมีแต่สิทธิทางวัฒนธรรม ซึ่งยังยึดมั่นวัฒนธรรมและประเพณีไทยดั้งเดิมอยู่อย่างเหนียวแน่น ข้อเสนอทิศทางการแก้ปัญหาคือการแก้ปัญหาคือความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติได้แก่การเร่งรัดคืนสภาพความเป็นพลเมืองให้แก่คนไทยพลัดถิ่น การผ่อนปรนสิทธิการเลือกตั้ง สิทธิการรักษาพยาบาลและการประกันสังคม สิทธิการศึกษาที่มีการรับรองคุณวุฒิและการสมัครงาน และสิทธิบริการพื้นฐานสาธารณะ ตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด ทำงานประสานกับระดับชาติและท้องถิ่นอย่างบูรณาการ มีศูนย์ข้อมูลและคณะกรรมการติดตามและพัฒนาฟื้นฟู ประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาคนไทยพลัดถิ่น โดยยุทธศาสตร์หลักเร่งด่วน คือ การเร่งรัดคืนสภาพความเป็นพลเมืองแก่คนไทยพลัดถิ่น เพราะจะสามารถแก้ปัญหาด้านสิทธิอื่นๆ ตามมาได้ และสามารถแก้ปัญหาคือความมั่นคงและเพิ่มกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนของประเทศได้

คำสำคัญ: ความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติ สิทธิมนุษยชน คนไทยพลัดถิ่น

Abstract

The research on the Strategy of Security and National Power: A Case Study of the Thai Diaspora in Chumpom Province aims at: 1) to study background and context of the Thai diaspora in Chumpom Province; 2) to study the problems of security and national power in respect to human rights of Thai diasporas; 3) to search for the strategic direction and solution of security and national power in respect to human rights of the Thai diasporas in Chumpom Province. The sampling method was purposive sampling;

the populations were Thai diasporas, the government officials who were involved in the group, local leaders, regional leaders, NGOs and community leaders. The research tools were documentary, in-depth interviews, focus group discussion along with Mind Maps, SWOT Analysis through the World Café and Public Hearing. The results were as follows: the Thai diaspora is a group of people who live and work in Myanmar especially in the areas of Mergui, Tavoy and Tanavasi. Previously, these cities had been parts of Thailand which were sought out by the British colonial. Since 2491, these areas had become parts of Burma which were ruling by socialist military dictatorship; as a result these people migrated to Thailand. "Burmese said that they are Thais, on the contrary, Thais said that they are Burmese". In fact they are Thai by race' and Burmese by nationality. It is, therefore, they cannot have Thai citizenship. The problems affecting the security and national power in case of the human rights that had an Impact on their daily life; they can not commit legal acts as Thai citizens in government office. They have no right to education recognizes and job application, no right to medical care and social security including the basic public services, no right to own any piece of land and property. They have only the right to Thai culture which is adherence to traditional culture and tradition firmly. The suggestion of strategic direction to solve the problems of security and national power is to accelerate the citizenship to the Thai diasporas, relaxing to the rights to election, the right to medical care and social security, the right to education recognizes and job application, and the right to basic public service, establish the Board of committee in the provincial level in order to work integratively between national and local level, establish the information centre and Board of committee to develop and monitor restoration of culture, tradition and wisdom of the Thai diasporas. The main strategy is to accelerate their urgently restore citizenship to the Thai diasporas, because It can solve

other rights also, and can resolve security problems including increase the national power and authority in respect of the human rights of nation.

Keyword: Security and National Power, Human Rights, Thai Diaspora

ความนำ

คนไทยพลัดถิ่นปรากฏตัวเป็นที่รู้จักในสังคมไทยเมื่อประมาณ 5 ปีที่ผ่านมา เพื่อบอกกล่าวกับคนในสังคมให้รับรู้เรื่องราวของคนไทยพลัดถิ่นว่าเมื่อ 140 ปีก่อน เจ้าอาณานิคมอังกฤษที่ครอบครองพม่าได้ขอดินแดนตอนใต้ฝั่งตะวันตกของสยามคือ มะริด ทวาย ตะนาวศรี ในปี พ.ศ. 2411 ให้เป็นของอังกฤษ และหลังจากพม่าได้รับอิสรภาพจากอังกฤษเมื่อปี พ.ศ. 2491 และเกิดรัฐบาลทหารพม่าแบบเผด็จการทหาร ส่งผลด้านลบต่อชนกลุ่มน้อยของประเทศพม่าทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกระเหรี่ยง มอญ ไม่วั้นแม่แต่คนไทยที่ติดแผ่นดินอยู่ในฝั่งนั้น (จิรัฐธิ เสนาคำ และคณะ. 2547 : 18-19) ด้วยพระปรีชาสามารถอันกว้างไกลของรัชกาลที่ 5 ในขณะนั้นทำให้ประเทศไทยไม่ตกเป็นเมืองขึ้นของตะวันตก โดยมีกุศโลบายยอมเสียดินแดนส่วนน้อยเพื่อรักษาดินแดนส่วนใหญ่ไว้ ผลของการทำสนธิสัญญาแบ่งแยกดินแดนครั้งนั้นทำให้สยามเสียดินแดนเป็นครั้งที่ 2 ประเทศไทยเราต้องเสียดินแดนฝั่งขวาแม่น้ำโขง หลวงพระบาง (ปัจจุบันคือ พื้นที่ของประเทศประชาธิปไตยประชาชนลาว) พระตะบอง เสียมราฐ ศรีโสภณ (ปัจจุบันคือ พื้นที่ของประเทศกัมพูชา) กันตัน ตรังกานู ไทรบุรี ปะลิส (ปัจจุบันคือ พื้นที่ของประเทศมาเลเซีย) และทวาย มะริด ตะนาวศรี (ปัจจุบันคือ พื้นที่ของประเทศเมียนมาร์) ให้แก่อาณานิคมตะวันตก มีผลทำให้คนไทยที่อยู่ในประเทศพม่าถูกผลักดันออกนอกประเทศกลับเข้ามาอยู่ในประเทศไทยกลายเป็นคนไทยพลัดถิ่นในปัจจุบัน แม้ดินแดนจะตกเป็นของอังกฤษแต่คนไทยพลัดถิ่นไม่ได้สูญเสียความเป็นไทย บรรพบุรุษปลุกฝังความเป็นไทย เหนียวแน่นมาหลายชั่วอายุคน ไทยพลัดถิ่นในเขตตะนาวศรี หรือที่ทางราชการเรียกว่าผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยสยาม ที่อพยพเข้ามาอยู่ตั้งแต่สมัยสุโขทัย หลังการยึดครองของอังกฤษชาวไทยเหล่านี้จึงกลายเป็นสัญชาติพม่า แต่ก็ยังไปมาหา

สู่กับญาติพี่น้องฝั่งไทยตลอดมา และมีชาวไทยในเขตตะนาวศรีที่เข้ามาทำคลอดในฝั่งไทยและต้องการให้บุตรมีสัญชาติไทย เพราะมีความเกี่ยวข้องกับฝั่งไทย และส่วนใหญ่ในแถบจังหวัดเกาะสอง (วิกตอเรียพอยท์) ของพม่าก็มีชาวไทยมากมาย แต่ในปัจจุบันยังถือว่าชาวไทยกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนไร้สัญชาติ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2554: ออนไลน์)

ก่อนปี พ.ศ. 2530 กลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในเขตบริเวณเกาะสอง ลุ่มแม่น้ำลี้เจียะ ตะนาวศรีและลุ่มแม่น้ำกระบุรี มีประมาณ 41,258 คน แยกเป็นไทยมุสลิมประมาณ 18,280 คน ไทยพุทธ 22,978 คน แต่ปัจจุบันบางส่วนได้อพยพกลับเข้ามาตั้งหลักแหล่งในฝั่งไทยและกลายเป็นคนไทยพลัดถิ่นในฝั่งไทย (ตัวเลขนี้ยังไม่รวมคนไทยมะริด และสะเทิมที่กล่าวถึง ถัดไประบุว่า มีประมาณ 19,000 คน ในปี ค.ศ.1901) นอกจากเขตตะนาวศรีที่มีชาวไทยพลัดถิ่นแล้ว ในรัฐกระเหรี่ยงก็มีชุมชนชาวไทยที่เข้าไปค้าขายในเมืองเมียวดี โดยบางส่วนได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยทางจังหวัดตาก ชาวไทยพลัดถิ่นในไทยกระจายตามเขตเมืองและชนบทของจังหวัดตาก ระนอง ชุมพร พังงา และประจวบคีรีขันธ์ ข้อมูลที่มีระบุว่า คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 ให้สัญชาติไทยกับคนไทยพลัดถิ่นโดยการแปลงสัญชาติจำนวน 7,849 คน คนไทยพลัดถิ่นจำนวน 2,000 คน กำลังยื่นคำร้องให้คณะรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยพิจารณา ที่เหลืออยู่อีก 5,000 คนยังมีได้ยื่นคำร้อง กล่าวโดยสรุป ในช่วงปี 2540 มีไทยพลัดถิ่นในไทยอย่างน้อย 14,849 คน ในจำนวนนี้มีคนไทยพลัดถิ่น 7,000 คน และไทยพลัดถิ่นที่ได้รับการแปลงสัญชาติเพื่อรอความเป็นไทยธรรมดาอีก 25 ปี ข้างหน้า จำนวน 7,849 คน (ฝ่ายทะเบียนราษฎร. 2553: 28)

ท่ามกลางกระแสเปลี่ยนแปลงที่ถาโถมอย่างรุนแรงและรวดเร็วในปัจจุบันทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิต แนวคิด ความเชื่อ วัฒนธรรม และโครงสร้างทางสังคมด้านอื่นๆ อีกหลายด้าน มีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งที่เรียกว่าชาติ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การศึกษาทำความเข้าใจในเรื่องของ ชาติ ความเป็นชาติ และการดำรงอยู่ของชาติ จึงเป็นสิ่งท้าทายที่ถือได้ว่ามีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เป็นเพราะคนเราทุกคนตั้งแต่เกิดมาจนถึงสิ้นอายุขัย จะต้องมีชาติเป็นสิ่งที่ประกอบและเป็นสิ่งอ้างอิง การไม่มีชาติหรือการสิ้นชาติส่งผลให้บุคคลนั้นๆ ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความยากลำบาก และความไม่มีสถานะด้วยการไม่มีชาติ

นี่เองจะนำไปสู่การไม่มีเกียรติภูมิในการดำรงอยู่ในที่สุด ดังนั้นสิ่งที่สำคัญและต้องมีอยู่คือชาติที่มีความมั่นคงหรือนั่นคือ "ความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติ" แนวนโยบายด้านความมั่นคงของรัฐ สมัยนายกรัฐมนตรีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ข้อ 5 ได้ระบุไว้ว่า แก้ไขปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบความมั่นคงใน 5.2 การแก้ปัญหาเฉพาะกรณี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาของผู้หลบหนีเข้าเมืองการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผู้ที่อพยพเข้ามา และอาศัยอยู่มานานตั้งแต่อดีตจนผสมกลมกลืนกับสังคมไทยและไม่สามารถกลับประเทศต้นทาง โดยมียุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2548 เป็นกรอบในการแก้ปัญหา ซึ่งรัฐบาลได้มีการดำเนินการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง 3 สัญชาติ (พม่า ลาว และกัมพูชา) และบุตรของแรงงาน (วสันต์ ปัญญาแก้ว. 2550: 32-34)

ไทยพลัดถิ่นประสบปัญหามากขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2545 เมื่อรัฐบาลมีนโยบายช่วยเหลือคนจนด้วยเงินซีพี (SIF) โดยกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามาทำงานตั้งกลุ่มออมทรัพย์ที่จังหวัดระนอง คนไทยพลัดถิ่นส่วนหนึ่งได้เข้าร่วมเป็นกลุ่ม แต่เมื่อถามถึงหลักฐานที่ต้องใช้เข้าเป็นสมาชิก เช่น บัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน คนไทยพลัดถิ่นไม่มีหลักฐานเหล่านี้ จึงเกิดการถูกปัญหาของพวกเขาในเวลาต่อมา ทำให้ได้ทราบถึงจำนวนคนไทยพลัดถิ่นที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่จังหวัดระนอง ประจวบคีรีขันธ์ เป็นที่มาของการตั้งกลุ่มแก้ปัญหาการคืนสัญชาติไทยในเวลาต่อมา ในนามเครือข่ายการแก้ปัญหาคนสัญชาติไทย จังหวัดระนอง ประจวบคีรีขันธ์ ในช่วงกลางปี พ.ศ. 2545 เครือข่ายไทยพลัดถิ่นสำรวจคนไทยพลัดถิ่นในเขตจังหวัดระนองและอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร พบคนไทยพลัดถิ่นจำนวน 4,740 คน อาศัยอยู่ในเขตอำเภอสุขสำราญ 370 คน อำเภอกะเปอร์ 590 คน อำเภอละอุ่น 480 คน อำเภอกระบุรี 1,350 คน อำเภอเมือง ระนอง 1,350 คน อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร 600 คน ตัวเลขนี้ไม่รวมคนไทยพลัดถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีไม่น้อยกว่า 1,000 ครอบครัวหรือประมาณไม่น้อยกว่า 7,000 คน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่บริเวณด่านสิงขร อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์

อำเภอทับสะแก อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย และคนไทยพลัดถิ่นในจังหวัด พังงา และจังหวัดตาก ที่ยังไม่มีข้อมูลบันทึก (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2554: ออนไลน์)

อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร เป็นพื้นที่หนึ่งของประเทศที่มีคนไทยพลัดถิ่นอาศัยอยู่ เป็นจำนวนมาก ซึ่งหมายถึงผู้พลัดถิ่นที่มีสัญชาติพม่าแต่เชื้อชาติไทย ที่เคยอาศัยและทำมาหากินในพื้นที่เมือง มะริด ตะนาวศรี และทวาย ที่แต่เดิมเป็นของไทย เมื่อวันเวลา และสถานการณ์เปลี่ยนไป พื้นที่ทั้งสามเมืองดังที่กล่าว ตกเป็นของพม่าจนปัจจุบัน คนไทยเชื้อชาติไทยแต่สัญชาติพม่า กลายเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศเมียนมาร์ในปัจจุบัน ที่พม่าบอกว่าไม่ใช่พม่าและได้กระทำการบีบคั้นขับไล่ ผลักดัน หวานล้อมด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การทารุณกรรม กลั่นแกล้ง ทำลายทรัพย์สิน เป็นต้น จนคนไทยเหล่านี้อยู่ในพื้นที่ดังกล่าวไม่ได้ จึงอพยพข้ามมาตามหาเรือญาติฝั่งไทยโดยเฉพาะที่อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร แต่เขาเหล่านั้นถูกรัฐบาลไทยบอกว่า "พวกเหล่านี้ไม่ใช่ไทย" (ฐิรุฒิ เสนาคำ. 2549 : 42-43) จึงเกิดปัญหาสำคัญคือ การไม่มีบัตรประชาชน มีผลตามมาถึงการถูกละเมิดด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นสิทธิในฐานะความเป็นมนุษย์และในฐานะความเป็นพลเมืองที่เป็นแผ่นดินเกิดหรือการเป็นคนไทยโดยเชื้อชาติของประเทศไทยที่มีรัฐธรรมนูญรองรับในฐานะพลเมืองไทย มีผลกระทบตามมาถึงการดำรงชีวิตประจำวันโดยขาดสิทธิต่างๆ ตามมา คือ สิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สิทธิทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึง การขาดสิทธิมนุษยชนนั่นเอง สิทธิมนุษยชนนั้น ถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ต้องปฏิบัติต่อกันระหว่างมนุษย์ ที่อาจมีกฎหมายหรือไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด และสถานการณ์จริงๆ ในพื้นที่เห็นว่า "สิทธิตามกฎหมาย" ไม่ได้ครอบคลุมสิทธิมนุษยชน การปฏิบัติตามกฎหมายเพียงอย่างเดียวมิได้หมายความว่าถึงการปฏิบัติต่อกันตามหลักสิทธิมนุษยชน การปฏิบัติตามหลักสิทธิและเสรีภาพจึงต้องรู้ เข้าใจ และตระหนักถึงอย่างแท้จริง

จากสภาพความสำคัญและปัญหาดังกล่าวแม้ปัจจุบันรัฐบาลได้ผ่านพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2555 ไปแล้ว เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2555 แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังแก้ปัญหาไม่จริงจัง ขาดความต่อเนื่อง แก้ไขและพัฒนาไปได้ไม่มากนัก ประการสำคัญคือ การวางยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาที่ชัดเจน ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและกำลัง

อำนาจแห่งชาติในมิติที่เกี่ยวข้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษา ทิศทางยุทธศาสตร์ ความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ที่จะนำไปสู่การสร้างยุทธศาสตร์ แผนโครงการ และกิจกรรมการแก้ปัญหาในพื้นที่ดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษา 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาและบริบทของคนไทยพลัดถิ่น จังหวัดชุมพร 2) เพื่อศึกษาปัญหาความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนของคนไทยพลัดถิ่นและ 3) เพื่อค้นหาทิศทางยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนของคนไทยพลัดถิ่นจังหวัดชุมพร

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มีลักษณะเป็นเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นบุคคลที่ให้ข้อมูลหลัก (Key Information) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ผู้นำชุมชน และองค์กรชุมชน เอกชน และตัวแทนคนไทยพลัดถิ่น ตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร จำนวน 40 คน สำหรับการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 และ 2 และ 60 คนสำหรับการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 เครื่องมือการวิจัยเป็นการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของวัตถุประสงค์ข้อ 1 และ 2 SWOT Analysis ผ่านกระบวนการ World Café และกระบวนการวิจัยฟังสาธารณะ (Public Hearing) ของวัตถุประสงค์ข้อ 3 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

คนพลัดถิ่นและคนไทยพลัดถิ่น

ความหมายและลักษณะของคนพลัดถิ่น

คำว่าคนพลัดถิ่นนั้น กฤตยา อาชวนิจกุล (2547 : 5) ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงชุมชน เชื้อชาติที่ปราศจากพื้นที่หรืออาณาบริเวณที่เป็นหน่วยทางการเมืองของตนเอง และได้แบ่งคนพลัดถิ่นออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) คนพลัดถิ่นประเภทกรรมสิทธิ์ และ 2) คนพลัดถิ่นที่ได้รับการกระตุ้น ส่วนวิลเลียม ชาฟราม (อ้างอิงใน จีรวิฑูมิ เสนาคำ และคณะ. 2547: 5) ให้ความหมายคนพลัดถิ่นว่า หมายถึง ชนกลุ่มน้อยที่ถูกขับออกจากดินแดนสมาชิก มีลักษณะร่วมกัน 6 ประการ คือ 1) ถูกขับไล่ออกจากศูนย์กลางถิ่นกำเนิดไปอยู่ต่างแดน

ตั้งแต่สองแห่งขึ้นไป 2) ยังคงรักษาความทรงจำร่วม และมายาคติเกี่ยวกับถิ่นกำเนิด 3) ไม่ได้รับการยอมรับโดยสมบูรณ์จากสังคมประเทศที่อาศัย จึงรู้สึกแปลกแยกโดดเดี่ยว 4) ถือว่า มาตุภูมิ คือ บ้านที่แท้หรือบ้านในอุดมคติ เปลี่ยนเป็นสถานที่ที่ต้องกลับไปในเวลาที่เหมาะสม 5) มีพันธะที่ต้องรักษา บุรณะ ฟันฟู หรือสถาปนามาตุภูมิของตน และ 6) มีสายสัมพันธ์กับ มาตุภูมิทั้งโดยส่วนตัวหรือโดยฐานะตำแหน่ง สายสัมพันธ์ดังกล่าวมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งยวด เพราะเป็นที่มาของการสำนึกความเป็นเชื้อชาติ และความมีสมานฉันท์ของเชื้อชาติ คนพลัดถิ่นมีหลายประเภทซึ่งลูซี่ เจิง และมาเรียณ แคทซ์ (อ้างในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ 2546 : 7) ได้ให้คำนิยามคำพลัดถิ่นไว้กว้างๆ ว่าหมายถึง ชุมชนคนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในสังคมหรือรัฐชาติ ที่มีนโยบายสนับสนุนความหลากหลายของชาติพันธุ์ และชุมชนดังกล่าวมีบรรพบุรุษร่วมและสนับสนุน ส่งเสริมอัตลักษณ์ร่วมข้ามท้องถิ่น ข้ามพรมแดนรัฐชาติ จากความหมายดังกล่าว เจิงและแคทซ์จำแนกคนพลัดถิ่นจากเอเชีย-แปซิฟิก เป็น 5 ประเภทหลัก คือ 1) คนพลัดถิ่นที่เกิดจากการขยายตัวของจักรวรรดินิยม 2) คนพลัดถิ่นด้านแรงงาน 3) คนพลัดถิ่นด้านการค้าและบริการ 4) คนพลัดถิ่นที่ถูกบังคับ 5) คนพลัดถิ่นด้านวิชาชีพและปัญญาชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีการศึกษาสูง อพยพจากแดน มาตุภูมิเข้าไปทำงานในประเทศอื่น

กล่าวโดยสรุป คนพลัดถิ่น หมายถึง กลุ่มบุคคลหรือชุมชน เชื้อชาติที่ปราศจากพื้นที่ หรืออาณาบริเวณที่เป็นหน่วยทางการเมืองการปกครองของตนเอง ถูกขับไล่ออกจากพื้นที่ถิ่นกำเนิด ที่อาศัยทำมาหากิน ไม่ได้รับการยอมรับโดยสมบูรณ์จากสังคมประเทศที่อาศัย รู้สึกแปลกแยก โดดเดี่ยวจากสังคม ชุมชน หรือประเทศในปัจจุบัน แต่ยังมีพันธะญาติ พี่น้อง รักษา บุรณะ ฟันฟู สถาปนามาตุภูมิของตน มีอัตลักษณ์ทางสายพันธุ์ หรืออัตลักษณ์แห่งชาติของตน และสำนึกความเป็นเชื้อชาติและสมานฉันท์ของเชื้อชาติตนเอง

คนไทยพลัดถิ่น

ที่มาที่ไปของคนไทยพลัดถิ่น ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (อ้างใน จีรวิทย์ เสนาคำ 2549 : 9-10) อธิบายไว้ใน “ร่องรอยไทยพลัดถิ่น” ว่า มีคนไทยไม่มากนักที่รู้จัก “คนไทยพลัดถิ่น”

จนกระทั่งหลังภัยพิบัติสึนามิ เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2547 ชื่อ “คนไทยพลัดถิ่น” ก็ปรากฏตามสื่อต่างๆ เป็นระยะๆ ในฐานะผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือใดๆ จากหน่วยงานของรัฐ เพราะไม่มีทะเบียนบ้าน ไม่มีบัตรประชาชน จะมีก็เพียงบางคนที่ทางราชการไทยได้ออกเอกสารรับรองการเป็น “เชื้อชาติไทย สัญชาติพม่า” ให้แต่ันนั้นก็ไม่ได้แสดงว่า ผู้ถือบัตรนั้นจะเป็นคนไทย และได้รับสิทธิของคนไทยทุกๆ ไป

“ไทยพลัดถิ่น” เป็นคนไทยที่มีถิ่นกำเนิดบริเวณจังหวัดมะริด ทวาย ตะนาวศรี ฯลฯ ซึ่งเดิมเป็นดินแดนของไทย จนกระทั่งมีการเจรจา เรื่องพรมแดนใหม่ระหว่างไทยกับอังกฤษ ซึ่งปกครองพม่าอยู่ในขณะนั้น ผลจากการเจรจาทำให้ไทยเสียดินแดนเหล่านั้นให้กับพม่า ส่งผลให้คนไทยที่อาศัยอยู่เดิม กลายเป็นคนพม่าไปโดยปริยาย โดยพม่าระบุว่าคนดังกล่าวเหล่านี้เป็นคนเชื้อชาติไทย สัญชาติพม่า และด้วยขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิต ต่างไปจากคนพม่าโดยทั่วไป ประกอบกับการที่รัฐบาลพม่าปฏิบัติต่อคนไทยเหล่านี้ไม่เสมอภาคกับคนพม่า ทำให้ต้องอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตไทยบริเวณจังหวัดระนอง ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และพังงา อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ประมาณร้อยปีก่อนเป็นต้นมา กลายเป็น “คนไทยพลัดถิ่น” ที่ไม่ได้รับสิทธิใดๆ ในความเป็นพลเมืองไทย มีปัญหาด้านสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางสังคม สิทธิทางเศรษฐกิจ และสิทธิทางวัฒนธรรม ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ต่อความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนของที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนมาจนปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2545 คนไทยพลัดถิ่นในจังหวัดระนองได้รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องสิทธิความเป็นคนไทยควบคู่กับการร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การตั้งกลุ่มออมทรัพย์ กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทำให้คนในแคว้นพัฒนายอมรับความเป็นตัวตน เข้าใจวิถีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ของคนไทยพลัดถิ่นมากขึ้น รวมทั้งมีองค์กรพัฒนาเอกชนหลายหน่วยงานเข้าไปสนับสนุนด้านงานพัฒนา และการเชื่อมโยงเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่นให้ครอบคลุมในทุกจังหวัด ภาพของคนไทยพลัดถิ่นที่มีปัญหาซึ่งเกี่ยวข้องกับงานนโยบายด้านการมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนของที่เกี่ยวกับมนุษยชนจึงเด่นชัดขึ้น

ความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติ

จิระโชค วีระสัย (2551: 379-477) กล่าวถึงความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติว่ามีสาระเกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญ 3 เรื่อง คือ ชาติ อุดมการณ์ และกำลังอำนาจ

1. ชาติ ปราบกฎการณแห่งการจัดตั้งองค์การทางการเมืองขึ้นเป็น "ชาติ" ซึ่งใช้ในความหมายแห่งการเป็น "ชาติรัฐ" หรือ "รัฐประชาชาติ" นั้นได้เกิดขึ้นในช่วงเวลาเพียงระยะเวลาไม่นานนี้เอง สำหรับหลายๆ ประเทศ (ยกเว้นประเทศไทย) ความเป็นรัฐประชาชาติเพิ่งจะมีขึ้นในช่วงหลังมหาสงครามโลกครั้งที่ 2 ตัวอย่างในเอเชีย ได้แก่ ประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ ตัวอย่างอีกเป็นจำนวนมากมหาศาล คือ ประเทศต่างๆ ในแอฟริกา การที่จะกล่าวถึง "กำลังอำนาจของชาติ" นั้นพึงเข้าใจว่าเมื่อใช้ศัพท์ "ชาติ" ณ ที่นี้ใช้ในความหมายใกล้เคียงกับ "ประเทศ" "รัฐ" และ "รัฐประชาชาติ"

2. อุดมการณ์ มีผู้ให้คำจำกัดความและความหมายของอุดมการณ์ต่างๆ กัน สำหรับลักษณะของ "อุดมการณ์" ตามแนวคิดของนักวิชาการตะวันตกหมายรวมถึง 1) อุดมการณ์เป็นเรื่องเกี่ยวกับความฝัน เป็นการแสวงหาซึ่งดูจะไม่มีทางบรรลุเป้าหมายได้ 2) อุดมการณ์เป็นการมองโลกอย่าง "อัตตวิสัย" (Subjective) แล้วแต่ตัวบุคคลคืออารมณ์ ความรู้สึก หรือตามอคติของบุคคล 3) อุดมการณ์หมายถึงค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติ 4) อุดมการณ์เป็นการจัดระบบความคิด 5) อุดมการณ์ตามค่านิยมของยูเนสโก เป็นรูปแบบของความเชื่อต่างๆ และมโนทัศน์หรือสังกัป (Concept) ต่าง ๆ 6) อุดมการณ์มีความต่างกับอุดมคติ โดยอุดมคติมักเป็นเรื่องของตัวบุคคล และมีความหมายเชิงบวก แต่อุดมการณ์เป็นแนวคิดของคนทั่วไป 7) อุดมการณ์ทางการเมือง เป็นแบบเปิดมีความเป็นประชาธิปไตยประเภท ช้าย ขวา หรือกลาง และ 8) อุดมการณ์แห่งชาติ หมายถึงลักษณะรวมๆ อุปนิสัยใจคอ ทัศนคติ ความคิด ความเชื่อของคนในชาติ

3. กำลังอำนาจ "กำลังอำนาจ" มีศัพท์ที่ใกล้เคียงอื่นๆ เช่น "ความมั่นคง" "ความเป็นปึกแผ่น" และบางครั้งโยงไปถึงเรื่องพัฒนา หรือความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ การที่จะพูดถึงกำลังอำนาจแห่งชาติได้นั้นจะต้องผ่านกระบวนการ ขั้นตอนเสียก่อน ได้แก่ จะต้อง

มี "ความเป็นเอกราช" (National Independence) มี "ความอยู่รอด" (Survival) มี "ความเป็นปึกแผ่น" (Consolidation) และมี "ความมั่นคง" (Security)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าหากเปรียบเทียบชาติเหมือนกับบุคคล และความมั่นคงแห่งชาติเปรียบเสมือนสุขภาพทางกายและใจ กำลังอำนาจแห่งชาติกินความรวมถึงความมั่นคงแห่งชาติ (มิติภายใน) แต่มีลักษณะพิเศษคือมีการเปรียบเทียบกับชาติอื่น (มิติภายนอก) ในยามปกติกำลังอำนาจแห่งชาติเป็นศักยภาพหรือขุมพลัง (Potential) ในยามสงครามกำลังอำนาจมีมากขึ้นเข้มแข็งหรืออ่อนแอยอมปรากฏเป็นรูปธรรมได้เด่นชัด เพราะหมายถึงการพ่ายแพ้หรือชัยชนะจากที่กล่าวมา หากประชาชนในประเทศใดมีลักษณะที่เป็นองค์ประกอบของสิ่งที่กล่าวมาเป็นภาพรวมของความมั่นคงมาก ก็จะส่งผลต่อกำลังอำนาจแห่งชาติให้มากขึ้นเช่นกัน

สิทธิมนุษยชน

คำว่า สิทธิมนุษยชน (Human Rights) นั้น อุดมศักดิ์ สิทธิพงษ์ (2548 : 59) กล่าวว่า คำนี้เป็นที่รู้จักและใช้อย่างแพร่หลายนับตั้งแต่ได้มีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติเป็นต้นมา มีคำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าสิทธิมนุษยชนปรากฏแพร่หลายอยู่ด้วยเช่นกัน ได้แก่ สิทธิธรรมชาติ (Natural Rights) สิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights) และสิทธิของความเป็นมนุษย์ (Rights of Man) เป็นต้น ถึงแม้ในกฎบัตรสหประชาชาติจะได้อ้างถึงสิทธิมนุษยชนไว้ในที่ต่าง ๆ หลายแห่ง แต่ก็มิได้ให้คำจำกัดความของคำนี้ไว้แต่อย่างใด ถ้าจะแปลความหมายตามตัวอักษร สิทธิมนุษยชน หมายถึง สิทธิของความเป็นมนุษย์ ผู้ที่เป็นมนุษย์ย่อมมีสิทธิดังกล่าวตั้งแต่เกิดจนตายโดยปราศจากเงื่อนไขหรือข้อจำกัดของกฎหมาย ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2535 : 5-6) อธิบายว่า สิทธิของมนุษย์มีที่มาหลายทางด้วยกัน ได้แก่ หลักของเหตุและผล ด้านหลักของความชอบธรรม และหลักปัจเจกชนนิยม ด้านหลักของเหตุและผล (Rationalism) ถือว่าสิทธิธรรมชาติของมนุษย์เป็นหลักของความจริงที่ไม่อาจโต้แย้งเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขได้ หลักของเหตุและผลมีรากฐานมาจากแนวความจริงเรื่อง กฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) มนุษย์ควรมีสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น การได้รับความมั่นคงปลอดภัยใน

ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน หรือการได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน โดยปราศจากอคติจากเจ้าหน้าที่รัฐ โดยคำนึงถึงเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่เสมอกัน หลักของความชอบธรรม (Legitimism) เพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิธรรมชาติของมนุษย์ หากผู้ปกครองใช้อำนาจโดยฉ้อฉล ผู้ถูกปกครองย่อมมีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะเปลี่ยนแปลง และหลักปัจเจกชนนิยม (Individualism) คือ สิทธิธรรมชาติเกิดขึ้นพร้อมกับการมีสภาพบุคคล เป็นสิทธิประจำตัวของบุคคลนั้น สิทธิธรรมชาติจะแตกต่างกับสิทธิตามกฎหมาย ซึ่งต้องมีอำนาจอันชอบธรรมตามกฎหมายที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ ทำให้สิทธิแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สิทธิตามกฎหมาย (Legal rights) กับสิทธิทางจริยธรรม (Moral right) สิทธิดังกล่าวมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าสิทธิมนุษยชน (วิชญ์ เครืองาม. 2535: 38-39) ตามนัยที่กล่าวมาแล้ว **"สิทธิมนุษยชน"**จึงหมายถึง สิทธิทั้งหลายซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในประเทศที่มีอารยธรรมว่า เป็นสิทธิพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ และในการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์ เป็นสิทธิที่มีการคุ้มครองป้องกันในทางกฎหมายเป็นพิเศษกับความสำคัญของสิทธิดังกล่าว

จากคำจำกัดความข้างต้น หากมีการล่วงละเมิดต่อสิทธิดังกล่าว ย่อมจะได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยกฎหมาย เช่น สิทธิในชีวิตร่างกายและความมั่นคงปลอดภัย สิทธิในการถือครองทรัพย์สินตลอดจนสิทธิในการเคลื่อนไหวและในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย เป็นต้น นอกจากนี้สิทธิมนุษยชนยังหมายถึง สิทธิที่พึงมีเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพ คุณภาพชีวิต เพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งคุณค่าของความเป็นมนุษย์ เช่น สิทธิในการเลือกนับถือศาสนา สิทธิในการเลือกที่จะประกอบอาชีพ สิทธิในการแสดงความคิดเห็นตลอดจนสิทธิในการมีส่วนร่วมในทางการเมือง เป็นต้น จะเห็นได้ว่า สิทธิมนุษยชนประกอบไปด้วยสิทธิต่างๆ ครอบคลุมวิถีชีวิตของมนุษย์ทุกคนตั้งแต่เกิดจนตาย สำหรับข้อแตกต่างระหว่างสิทธิมนุษยชนกับสิทธิตามกฎหมาย มีความแตกต่างกันหลายประการ ได้แก่ 1) สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิตามธรรมชาติ 2) สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิไร้พรมแดน 3) สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคน 4) สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่เป็นนิรันดร์ 5) สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิเฉพาะตัวของมนุษย์ และ 6) สิทธิ

มนุษยชนเป็นสิทธิที่ปราศจากสภาพบังคับ ซึ่งจะเห็นว่าจะมีลักษณะตรงกันข้ามกับสิทธิตามกฎหมาย

สิทธิมนุษยชนมีความหมายค่อนข้างกว้าง ครั้นยู หนันทรพ์ (2554 : 1-3) ได้แบ่งสิทธิมนุษยชนออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. สิทธิพลเมือง (Civil rights) ได้แก่ สิทธิส่วนบุคคล (Private rights) ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งแห่งชีวิตและร่างกาย การไม่ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ การมีเสรีภาพในการเชื่อถือและปฏิบัติตามความเชื่อถือของตนตามลัทธิ หรือนิกายต่างๆ รวมถึงสิทธิที่จะนับถือหรือไม่นับถือศาสนาและลัทธิอันเสมอภาคระหว่างความแตกต่างทางเพศ นอกจากนี้ยังหมายถึงสิทธิการได้รับสัญชาติ สิทธิในความเสมอภาคต่อกฎหมายสิทธิที่จะได้รับการปกป้องจากการจับกุมหรือคุมขังโดยมิชอบ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาในศาลอย่างยุติธรรม

2. สิทธิทางการเมือง (Political rights) ได้แก่ สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย หรือเรียกว่า สิทธิในการเลือกหรือกำหนดวิถีชีวิตของตนเองทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งจะใช้สิทธิดังกล่าวผ่าน ระบบตัวแทนในการเลือกตั้ง หรือ การมีส่วนร่วมทางตรง ก็ได้ ในระบบตัวแทนสิทธิทางการเมืองจะมีความหมายถึงสิทธิในการเลือกผู้แทนเข้าไปบริหารประเทศอย่างเสรีและปราศจากการแทรกแซงใดๆ สิทธิในการสมัครผู้แทน สิทธิในการจัดตั้งกลุ่มทางการเมือง และ สิทธิในการเข้าร่วมพรรคการเมือง สิทธิทางการเมืองยังรวมถึงสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกทางการเมือง สิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยที่ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างในการชุมนุมทางการเมืองอย่างสันติ สิทธิในการเสนอร้องเรียน หรือตั้งข้อเรียกร้องทางการเมือง และสิทธิในการมีส่วนร่วมกับรัฐในการดำเนินกิจการที่เป็นประโยชน์สาธารณะ

3. สิทธิทางเศรษฐกิจ (Economic rights) ได้แก่ สิทธิในการมีงานทำ สิทธิในการประกอบอาชีพตามต้องการ สิทธิในการเลือกงานอย่างอิสระและได้รับค่าจ้างอย่างเป็นธรรม สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน สิทธิที่จะได้รับหลักประกันทางเศรษฐกิจที่พอเพียงจากรัฐ เช่น การได้รับอาหารที่เพียงพอแก่การยังชีพ และความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

4. สิทธิทางสังคม (Social rights) ได้แก่ สิทธิในการอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข มั่นคง และเท่าเทียมกันทุกคน ซึ่งหมายถึง สิทธิในการได้รับการศึกษา สิทธิในการได้รับหลักประกันในด้านสุขภาพ สิทธิในการได้รับการดูแลจากรัฐเพื่อความมั่นคงในชีวิต และสิทธิเสรีภาพในการเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัว

5. สิทธิทางวัฒนธรรม (Culture rights) ได้แก่ สิทธิ เสรีภาพในการใช้ภาษา หรือสื่อ ความหมายในภาษาท้องถิ่น การมีอัตลักษณ์ของกลุ่ม ชุมชน หรือท้องถิ่น การแต่งกายตามวัฒนธรรม การปฏิบัติตามวัฒนธรรมของตน เป็นต้น

นอกจากนี้สิทธิมนุษยชนถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2550 ไว้ในหมวดต่างๆ โดยเฉพาะหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ส่วนที่ 2 ความเสมอภาค (มาตรา 30 – 31) ส่วนที่ 3 สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล (มาตรา 32 – 38) ส่วนที่ 4 สิทธิในกระบวนการยุติธรรม (มาตรา 39-40) ส่วนที่ 5 สิทธิในทรัพย์สิน (มาตรา 41-42) ส่วนที่ 6 สิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพ (มาตรา 43-44) ส่วนที่ 7 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน (มาตรา 45-48) ส่วนที่ 8 สิทธิในการศึกษา (มาตรา 49-50) ส่วนที่ 9 สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและรับสวัสดิการจากรัฐ (มาตรา 51-55) ส่วนที่ 10 สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน (มาตรา 56-62) ส่วนที่ 11 เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม (มาตรา 63-65) และส่วนที่ 12 สิทธิชุมชน (มาตรา 66-67) และหมวด 4 หน้าที่ของประชาชนชาวไทย (มาตรา 70-74) (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.2550 : 7-12) นอกจากนี้ก็มีอีกหลายมาตราที่ แม้ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงแต่ก็มีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงอยู่ด้วย และสิทธิมนุษยชนที่มีความสำคัญพื้นฐาน ที่จะผลกระทบต่อด้านอื่น ๆ คือ สิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง

สิทธิมนุษยชนและสิทธิพลเมือง

สิทธิมนุษยชน มีความแตกต่างกับสิทธิพลเมืองซึ่ง บรรเจิด สังคะเนติ (2543 : 18) ได้อธิบายว่า สิทธิและเสรีภาพอาจแยกเป็น "สิทธิมนุษยชน" และ "สิทธิพลเมือง" สิทธิมนุษยชนนั้น เป็นสิทธิและเสรีภาพซึ่งกำหนดให้แก่บุคคลโดยไม่มีข้อจำกัด ในทางลักษณะตัวบุคคล กล่าวคือ เป็นสิทธิและเสรีภาพที่บุคคลทุกคนเป็นผู้ทรงสิทธิดังกล่าว สิทธิและเสรีภาพ

ที่เป็นสิทธิมนุษยชนนั้น มักจะบัญญัติว่า"ทุก ๆ คนมีสิทธิ..." หรือ "บุคคลมีสิทธิ..." เป็นต้น สิทธิและเสรีภาพประเภทนี้จึงเป็นสิทธิที่ผูกพันอยู่กับความเป็นมนุษย์เป็นสิทธิที่ติดตัวมนุษย์ตั้งนั้น โดยหลักทั่วไปแล้วหลักประเภทนี้จึงมิได้เป็นการที่รัฐบัญญัติกฎหมายให้สิทธิแก่บุคคล หากแต่เป็นการที่กฎหมายของรัฐได้รับรองสิทธิที่ติดตัวมนุษย์ไว้ในบทบัญญัติของกฎหมาย สิทธิประเภทนี้ เช่น เสรีภาพในชีวิตร่างกายของบุคคล เสรีภาพในทางความเชื่อของบุคคล เป็นต้น

สิทธิพลเมือง เป็นสิทธิและเสรีภาพที่บุคคลซึ่งเป็นพลเมืองของรัฐนั้นๆ เท่านั้น จึงจะเป็นผู้ทรงสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว สิทธิและเสรีภาพที่ตกแก่พลเมืองของรัฐนั้น มักจะเป็นสิทธิและเสรีภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง สิทธิในการตั้งพรรคการเมืองหรือสิทธิในการรับราชการ หรือสิทธิในการเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรของรัฐอื่นๆ เนื่องจากสิทธิในทางการเมือง สิทธิในการเลือกตั้งนั้นเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตย และหลักอธิปไตยเป็นของปวงชน สิทธิพื้นฐานดังกล่าวนี้จึงเป็นสิทธิของประชาชนของรัฐนั้นเท่านั้น นอกเหนือจากสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองแล้ว ยังมีสิทธิที่เกี่ยวกับสถานะของความเป็นบุคคลของชาตินั้นเท่านั้น เช่น การคุ้มครองมิให้มีการถอนสัญชาติของบุคคลชาตินั้น หรือการห้ามมิให้เนรเทศบุคคลที่มีสัญชาตินั้น เป็นต้น

ความเป็นมา บริบท ปัญหาและทิศทางยุทธศาสตร์

ท่าแฉะในอดีตเป็นเมืองขึ้นของกรุงศรีอยุธยา เป็นเมืองหน้าด่านของชุมพรเป็นสมรภูมิต่อศึกจากพม่าที่เข้าตีเมืองทุกครั้ง ปัจจุบันเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดชุมพร ประกอบด้วย 10 ตำบล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2334 ดินแดน 3 เมือง มะริด ทวาย และตะนาวศรีเป็นของไทย คนไทย (สยาม) จังหวัดชุมพร ระนอง และประจวบคีรีขันธ์ ได้เข้าไปอาศัยทำกินปะปนกับคนหลายเชื้อชาติ เช่น พม่า กระเหรี่ยง มอญ จีน ฉาน ฯลฯ พุทธศาสนายามร้อยละ 45 มี 3 กลุ่ม คือไทยมุสลิม ไทยเชื้อชาติลาวและไทยพุทธปะปนกันได้ อาณาณิคมอังกฤษครอบครองพม่าอยู่ 80 ปี ในปี พ.ศ. 2411 เจ้าอาณานิคมอังกฤษที่ครอบครองพม่าได้ขอคืนแดนตอนใต้ฝั่งตะวันตกของสยาม คือ มะริด ทวาย และตะนาวศรีให้เป็นของอังกฤษซึ่งเดิม

เป็นเขตของไทย และต่อมาปี พ.ศ.2491 พม่าได้รับอิสรภาพจากอาณานิคมอังกฤษ เกิดรัฐบาลทหารพม่าแบบเผด็จการทหารส่งผลกระทบต่อชนกลุ่มน้อยในประเทศพม่าทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็น กระเหรี่ยง มอญ ไม่เว้นคนที่ติดแผ่นดินอยู่ในฝั่งนั้น คนไทยเหล่านี้ทางราชการเรียกว่า **"ผู้พลัดถิ่น"** ในเขต 3 เมืองโดยเฉพาะตะนาวศรี ผู้พลัดถิ่นมีสัญชาติพม่าแต่เชื้อชาติไทยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยสยามที่อพยพมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย หลังการยึดครองของอังกฤษชาวไทยเหล่านี้จึงกลายเป็นสัญชาติพม่า แต่ก็ยังไปมาหาสู่กับญาติพี่น้องฝั่งไทยโดยตลอด มีชาวไทยจำนวนมากในเขตตะนาวศรีเข้ามาทำคลอดในฝั่งไทยเพราะต้องการให้มีบุตรที่มีสัญชาติไทยในแถบจังหวัดเกาะสอง (วิกตอเรียพอยท์) ของพม่าก็มีคนไทยมากมาย แต่ปัจจุบันยังถือว่าคนไทยกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนไร้สัญชาติ กลุ่มบุคคลดังกล่าวดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความยากลำบาก ถูกขูดรีดภาษี ถูกเกณฑ์แรงงานไปสร้างสาธารณูปโภคด้วยเวลาเป็นเดือนๆ ตามระบอบสังคมนิยมทหารพม่า ถูกเกณฑ์ไปเป็น **"ปอตา"** หรือคนแบกของให้กับกองทัพพม่า ถ้าตายก็จะทิ้งศพไว้ที่นั่น หากบาดเจ็บก็จะปล่อยทิ้งไว้ ถูกข่มขู่เอาที่ดินทำกินและขับไล่ให้กลับแผ่นดินแม่ ประกอบกับการมีญาติพี่น้อง และการทำมาหากินที่อุดมสมบูรณ์ในฝั่งไทย คนเหล่านี้อพยพเข้ามาฝั่งไทย และถูกเรียกว่า **"คนสองหน้า"** (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2554: ออนไลน์) สภาพการณ์ที่ **"พม่าบอกว่าเป็นคนไทย คนไทยบอกว่าคนพม่า"** เป็นที่มาที่ระบบราชการเรียกบุคคลเหล่านี้ว่า **"คนไทยพลัดถิ่น"** มาจนปัจจุบัน อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร มีชนกลุ่มน้อยกลุ่มเดียวคือ ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า เชื้อชาติไทย อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลหงส์เจริญ ไร่เรือ สลุย และที่สองพี่น้องมากที่สุด และปัจจุบันมีคนไทยพลัดถิ่นที่ได้สัญชาติไทยไปแล้ว 620 คน 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มนี้คณะรัฐมนตรีมีมติรับรองสถานะให้อาศัยอยู่ถาวรได้ผู้แก่พลัดถิ่นสัญชาติพม่า เชื้อชาติไทยที่อพยพเข้ามาก่อนวันที่ 9 มีนาคม 2519 จำนวน 526 คน และ 2) กลุ่มที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว คือ อพยพเข้ามาหลังวันที่ 9 มีนาคม 2519 จำนวน 87 คน และผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนจำนวน 7 คน จากจำนวนคนไทยพลัดถิ่นอีกนับพันคนที่ยังมีปัญหาสถานะภาพดังกล่าวอยู่ในอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพรนั้นคนไทยพลัดถิ่นเป็นผู้ที่เชิดชูบูชาและภาคภูมิใจต่อประมุขของไทยแทบทุกคร้วเรือนจะมีพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชวงศ์ประดับไว้ในบ้าน ร่วมงานเฉลิมฉลองพระ

ชนมพรรษา ศึกษาเล่าเรียนภาษาไทย ประวัติศาสตร์ไทย ใช้นามสกุลไทย เงินไทย ผากเงินกับธนาคารไทย ส่วนใหญ่เป็นคนไทยบักซ์ใต้ พูดภาษาไทยถิ่นใต้ แต่คนรุ่นใหม่อ่านและเขียนพม่าได้เพราะทุกคนต้องเข้าโรงเรียนพม่า แต่ชีวิตประจำวันพูดภาษาไทย มีบางส่วนเรียนและอ่านหนังสือไทย ซึ่งสอนโดยพระภิกษุที่เปิดสอนในวัด ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาทแบบไทย อุปสมบท อาหารการกินแบบไทยบักซ์ใต้ รักษาความเจ็บป่วยกับหมอหรือแพทย์แผนโบราณโดยใช้ยาหม้อและสมุนไพร เชื่อเวทมนต์คาถาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และชมมวยไทย หนึ่งตระกูลและมโนราห์ ส่วนใหญ่ยังรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยไว้ได้อย่างเหนียวแน่น เช่น งานประเพณีทางศาสนา มีการทำบุญในวันสำคัญของศาสนา นับญาติกันเหนียวแน่นเรียกว่า "นับกันหลายยาย" คนไทยพลัดถิ่นที่เข้ามาอยู่ฝั่งไทยแล้วทั้งคนที่ได้รับการเปลี่ยนสัญชาติและอยู่ระหว่างการเปลี่ยน ส่วนใหญ่เข้ามาอยู่กับญาติพี่น้องและเพื่อน ส่วนคนไทยพลัดถิ่นในตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ได้รับความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจถึงความเป็นมาของประวัติศาสตร์ สภาพโดยทั่วไปประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมโดยทำสวนยางพารา ปาล์ม น้ำมัน ไม้ผล มีส่วนน้อยรับจ้างทั่วไป เช่น การก่อสร้าง รับจ้างจัดเก็บผลผลิตการเกษตรและดูแลสวนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,000 - 7,000 บาท มีสิทธิเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน แต่ไม่มีใครทำเพราะกลัวเป็นหนี้ ใช้ชีวิตเรียบง่ายแบบสังคมโบราณ เข้าร่วมงาน รวมกลุ่มสังคมและวัฒนธรรมเหมือนคนไทยบักซ์ใต้ทั่วไป แต่ไม่มีสิทธิเลือกตั้งทางการเมืองทุกระดับ รวมทั้งการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การต่อสู้ขอคืนสัญชาติของคนไทยพลัดถิ่น ได้มีการจัดตั้งเครือข่ายการแก้ปัญหาการคืนสัญชาติไทยร่วมกัน 3 จังหวัด คือ จังหวัดระนอง ประจวบคีรีขันธ์ และชุมพร ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยมีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเข้าร่วมแก้ปัญหา มีการเก็บข้อมูล ประวัติครัวเรือน บุคคล การรวมกลุ่มเป็นกลุ่มออมทรัพย์ ทำกิจกรรมทางสังคม เช่น การบริจาคโลหิต การดูแลจัดเรื่องสิ่งแวดล้อม ลอกคลอง เก็บขยะ การช่วยเหลือฟื้นฟูอาชีพหลังภัยสึนามิและการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน เป็นต้น การเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน ยังไม่มีหน่วยรับผิดชอบโดยตรง จริงจังและต่อเนื่อง และล่าสุดได้มีตราพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 ให้ไว้ ณ วันที่ 14 มีนาคม 2555 ส่วนสำคัญมาตรา 3 ได้มีการให้เพิ่มบทนิยามคำว่า "คนไทย

พลัดถิ่น" ระหว่างบทนิยามคำว่า "คนต่างด้าว" และบทนิยามคำว่า "คณะกรรมการ" ใน มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2501 ซึ่งจะทำให้เป็นผลดีต่อการแก้ปัญหามากยิ่งขึ้น

ด้านปัญหาความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน คนไทยพลัดถิ่น จังหวัดชุมพรนั้น พบว่า มีปัญหาด้านสิทธิพลเมืองด้วยเหตุที่มีเชื้อชาติไทย แต่สัญชาติพม่าไม่มีบัตรประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้าน ขาดสิทธิความเป็นพลเมืองที่ เหมือนกับคนไทยทั่วไปทำให้มีปัญหาด้านสิทธิด้านอื่นๆ ตามมา คือสิทธิทางการเมือง เช่น สิทธิเลือกตั้งของการเมืองทุกระดับ สิทธิทางการศึกษา เช่น การเข้าเรียน การมีงานทำ เช่น การไปสมัครงาน สิทธิการรักษาพยาบาลและการบริการพื้นฐานของรัฐ เช่น สิทธิในหลักประกัน สุขภาพสิทธิทางเศรษฐกิจที่ไม่สามารถเป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยเฉพาะที่ดินและที่พักอาศัยได้ กระทั่งต่อการดำเนินชีวิตกลายเป็นปัญหาความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติในด้านสิทธิมนุษยชน คงมีแต่สิทธิทางด้านวัฒนธรรมที่มีปัญหาน้อยที่สุดเพราะคนไทยพลัดถิ่นยังคงยึดมั่น ประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาแบบคนไทยปักชำได้อย่างเหนียวแน่น ปัญหาการขอแปลงสัญชาติและขอคืนสัญชาติล่าช้าและทำได้น้อยนั้น เกิดจากที่หน่วยราชการที่ดูแลรับผิดชอบมากหน่วยที่ทำงานขาดการบูรณาการ รัฐบาลมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยกระทบต่อนโยบายที่ถูกต้องการแก้ปัญหาที่จริงจังต่อเนื่อง ประกอบกับคนไทยพลัดถิ่นเองที่ไม่รู้ ไม่เข้าใจ ไม่สนใจติดตาม ได้ข้อมูลไม่ถูกต้องไม่ชัดเจนขาดการศึกษาที่อ่านออก เขียนได้ทำให้มี ปัญหาการติดต่อราชการและขาดผู้นำในการดำเนินกิจกรรมการรวมกลุ่มและเครือข่ายที่ เข้มแข็ง

ในด้านทิศทางยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนนั้นต้อง 1) เร่งรัดการคืนสถานภาพความเป็นพลเมืองแก่คนไทยพลัดถิ่นเพราะเป็นสิทธิพื้นฐานของสิทธิด้านอื่นๆ 2) การให้การรับรองเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อสร้างความเข้มแข็งประชาธิปไตยในทุกระดับ 3) การจัดสรรที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย ประเภทคนไทยพลัดถิ่นแยกออกมาจากบุคคลทั่วไป 4) การผ่อนปรนสิทธิการรักษาพยาบาล และหลักประกันสุขภาพ 5) การผ่อนปรนสิทธิการศึกษาที่รับรองคุณวุฒิการศึกษาและสิทธิ

การสมัครงานทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน 6) การผ่อนปรนสิทธิบริการพื้นฐานสาธารณะ โดยเฉพาะการใช้ไฟฟ้าและประปา 7) การจัดอบรมให้ความรู้การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติเพื่อสร้างสังคมพลเมือง 8) ส่วนราชการตั้งคณะกรรมการแก้ปัญหาคนไทยพลัดถิ่นระดับจังหวัด โดยการมีส่วนร่วมและพัฒนาแบบบูรณาการ 9) สร้างแกนนำเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่นเพื่อมุ่งแก้ปัญหาสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและความเป็นธรรม 10) จัดให้มีข้อมูลทะเบียนประเภทคนไทยพลัดถิ่นโดยแยกประเภทสถานภาพความเป็นพลเมืองและ 11) การรักษา ฟื้นฟู ประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของคนไทยพลัดถิ่นเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน

บทส่งท้าย

คนพลัดถิ่น คือกลุ่มบุคคลที่เป็นคนไทยและอาศัยในพื้นที่เมืองมะริด ทวาย และ ตะนาวศรี ซึ่งเดิมนั้นเป็นพื้นที่ของประเทศไทยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยสยามที่อพยพมาตั้งแต่ สมัยสุโขทัย แต่หลังการยึดครองพม่าของเจ้าอาณานิคมอังกฤษ พื้นที่ดังกล่าวจึงเป็นของพม่า ด้วยการปกครองแบบสังคมนิยมเผด็จการทหารของพม่าคนไทยดังกล่าวต้องอพยพเข้าพื้นที่ ประเทศไทยบริเวณพื้นที่จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ระนอง และชุมพร อยู่ในพื้นที่ประเทศพม่า ก็ถูกเรียกว่าคนไทย เข้าประเทศไทยก็ถูกเรียกว่าเป็นพม่ากลายเป็นคนไทยพลัดถิ่นมาจน ปัจจุบัน มีปัญหาการขาดสถานภาพความเป็นพลเมืองไทย หรือสิทธิพลเมืองเป็นเชื้อชาติไทย แต่สัญชาติพม่าไม่มีบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้านเป็นปัญหาและไม่มีสิทธิด้านอื่นๆ ตามมา คือ สิทธิทางพลเมือง สิทธิทางสังคม สิทธิทางเศรษฐกิจ และสิทธิวัฒนธรรมเป็น ปัญหาความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน กระทั่งต่อการดำเนินชีวิตประจำวันมีความต้องการและเรียกร้องการแปลงสัญชาติ และการขอคืน สัญชาติซึ่งแตกต่างกับผลการศึกษาของ อมรา พงศาพิชญ์ (2531: 56 - 60) ที่ศึกษาเรื่อง ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย กล่าวถึงการเกิดขึ้นของรัฐชาติ พร้อมๆ กับได้รวมเอากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างทั้งในด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรมนิยมประเพณีและความเชื่อที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยได้จัดชาวจีนเป็นกลุ่มน้อยที่ได้เข้ามาอยู่ในไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยแล้ว โดยกลุ่มแรกที่อพยพเข้ามาอยู่ในไทย คือ พวกพ่อค้าจีน

นโยบายของรัฐบาลที่มีต่อชาวจีนตั้งแต่อดีต คือ นโยบายผสมกลมกลืนมาจนปัจจุบันก็ยังเป็นแนวปฏิบัติของรัฐบาลไทยอยู่ เห็นได้จากการเข้าไปควบคุมการจัดการศึกษาในโรงเรียนจีน การเพิ่มมาตรการในการควบคุมโรงเรียนจีน การเปิดโอกาสให้ลูกหลานจีนได้รับการศึกษาภาษาไทย และเริ่มรู้เรื่องราวของประเทศไทยและคนไทย และลักษณะของสังคมไทย คนไทยมีส่วนสำคัญต่อการผสมกลมกลืนดังกล่าวมาก แต่ในขณะที่เดียวกันกลับมีลักษณะที่สอดคล้องกับการศึกษาของมิเชลบรูโน (อังกะไน สุภาวงศ์ จันทวานิช. 2544: 16) ที่กล่าวว่า คนพลัดถิ่นหมายถึง กลุ่มบุคคลหรือชุมชน เชื้อชาติที่ปราศจากพื้นที่หรืออาณาบริเวณที่เป็นของไทยของการเมืองการปกครองของตนเอง ถูกขับไล่ออกจากพื้นที่ถิ่นกำเนิด ที่อาศัย ทำมาหากิน ไม่ได้รับการยอมรับโดยสมบูรณ์จากสังคมประเทศที่อาศัยรู้สึกแปลกแยก โดดเดี่ยวจากสังคม ชุมชนหรือประเทศในปัจจุบัน แต่ยังมีพันธะญาติพี่น้อง จัดหา บุรณะฟื้นฟูสถาปนามาตุภูมิของตน มีอัตลักษณ์ทางสายพันธุ์ หรืออัตลักษณ์ของชาติของคนและสิทธิความเป็นเชื้อชาติและสมานฉันท์ของเชื้อชาติตนเอง และมีลักษณะคล้ายคลึงกับผลการศึกษาของ Lewis Munford (1962: 118) ซึ่งกรณีศึกษาดังกล่าวเป็นชนพลัดถิ่นที่เกิดจากระบบจักรวรรดินิยม (Imperial diasporic community) ได้แก่ การเข้าไปตั้งถิ่นฐานในอาณานิคมของคนจากประเทศอาณานิคม โดยการตั้งถิ่นฐานในอาณานิคม มีสองประเภท คือ กึ่งพลัดถิ่น (quasidiaspora) และพลัดถิ่น (diaspora) ประการแรกได้แก่การตั้งถิ่นฐานของคนจากประเทศเจ้าอาณานิคมในอาณานิคมประเภทที่สอง คือ ชุมชนพลัดถิ่นเจ้าอาณานิคมที่แยกและตัดขาดจากชุมชนพื้นเมือง มุ่งรักษาความบริสุทธิ์ของกลุ่ม ลอกเลียนแบบสถาบันของการเมือง สังคมและวัฒนธรรมของประเทศอาณานิคม บริบทของคนไทยพลัดถิ่น อำเภอกำแพงแสน จังหวัดชุมพร เป็นกลุ่มบุคคลที่มีเครือญาติกับฝั่งไทย เชิดชูบูชาและภักดีต่อประมุขของไทย แทบทุกบ้านทุกครัวเรือนมีพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชวงศ์ประดับไว้ในบ้าน ร่วมงานเฉลิมฉลองพระชนมพรรษา และงานประเพณี และทางศาสนา เหมือนคนไทย ศึกษาเล่าเรียนภาษาไทย ประวัติศาสตร์ไทย ใช้นามสกุลไทย เงินไทย ผักเงินกับธนาคารไทย แสดงถึงจิตสำนึกที่เป็นคนไทย คนไทยพลัดถิ่นในพื้นที่ 3 เมือง คือ มะริด ตะนาวศรี และทวาย ส่วนใหญ่เป็นคนไทยบักซ์ได้ พูดภาษาไทยถิ่นได้ แต่คนรุ่นใหม่อ่านและเขียนภาษาพม่าได้เพราะทุก

คนเรียนที่พ่ามีบางส่วนที่เรียนและอ่านภาษาไทย ที่สอนโดยพระภิกษุที่เปิดสอนในวัด นับถือ ศาสนาพุทธนิกายเถรวาทแบบไทย อุปสมบท อาหารการกินแบบไทยบักซ์ได้ รักษาพยาบาล อาการเจ็บป่วยด้วยความเชื่อ เวทมนต์ และหมอบแบบโบราณโดยใช้ยาหม้อและสมุนไพร มีแสดง หนังสือตลุง มโนราห์ ชมมวยไทย และนับญาติกันแบบหลายยาย แต่ก็มีลักษณะแตกต่างจากผล การศึกษาของ วิโรจน์ สารัตนะ (2532 : 3) กล่าวว่า การย้ายถิ่นเป็นพฤติกรรมที่มีความ สลับซับซ้อน แม้จะย้ายไปในทิศทางเดียวกันก็อาจมีสาเหตุต่างกัน สาเหตุของการย้ายถิ่น อย่างเดียวกันก็อาจมีแรงจูงใจต่างกัน และแรงจูงใจประเภทเดียวกันนั้น ก็อาจจะมี วัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันได้ ดังนั้น การพิจารณาปรากฏการณ์ด้านการย้ายถิ่นในสังคมหนึ่ง จึงมักไม่พิจารณาเฉพาะปริมาณหรือจำนวนผู้ย้ายถิ่นเท่านั้น การย้ายถิ่นโดยทั่วไปแล้ว หมายถึงการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลจากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่งซึ่งมักจะทำให้บุคคล ต้องละทิ้งสภาพสังคมแบบหนึ่งเข้าไปอยู่ในสังคมอีกแบบหนึ่ง แต่มีความใกล้เคียงกับผล การศึกษาของ วสันต์ ปัญญาแก้ว (2550: 5) ซึ่งศึกษา "บ้าน" ของ (อดีต) ชาวลื้อพลัดถิ่น ในมิติของการเดินทางเคลื่อนที่เพื่อสร้างความเป็นถิ่นฐาน งานศึกษาของวสันต์เป็นการนำ เสนอการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบใหม่ของการเดินทาง / เคลื่อนที่ของผู้คนที่เกิดขึ้นในสิบสอง ปันนา โดยเฉพาะวิถีทางกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการหวนคืนบ้านเกิดเมืองนอนของ ชาวลื้อพลัดถิ่น (จากแม่สาย จังหวัดเชียงราย) และกระบวนการสร้างความสำนึกความเป็นถิ่น ฐานและการสืบสานอัตลักษณ์ วัฒนธรรม "ความเป็นลื้อ" ของพวกเขา คนไทยพลัดถิ่น ตำบล สองพี่น้อง อำเภอท่าชะะ จังหวัดชุมพร ส่วนใหญ่เข้ามาอยู่กับญาติพี่น้องและเพื่อน ได้รับความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจที่มาจากประวัติศาสตร์ สภาพโดยทั่วไปประกอบอาชีพด้าน การเกษตรมีส่วนน้อยที่รับจ้างการก่อสร้าง และจัดเก็บผลผลิตทางการเกษตร มีสิทธิเข้า โครงการกองทุนหมู่บ้านได้แต่ไม่มีใครกู้เพราะกลัวการเป็นหนี้ ใช้ชีวิตเรียบง่ายแบบ สังคมไทยโบราณ เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเหมือนคนไทยบักซ์ได้โดยทั่วไป แต่ไม่มีสิทธิ เลือกตั้งการเมืองทุกระดับ รวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปัจจุบันมีการจัดตั้งเครือข่ายการ แก้ปัญหาการคืนสัญชาติ และล่าสุดได้มีการตราพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2555 โดยมีการแก้ไขยามคนไทยพลัดถิ่นเสียใหม่ ซึ่งทำให้การแก้ปัญหาง่ายขึ้น จาก

ผลการศึกษามีความแตกต่างจากการย้ายถิ่นโดยทั่วไปซึ่ง สุมาลี ปิยานนท์ (2545: 18-19) ได้อธิบายไว้ว่าโดยปกติการย้ายถิ่นจะเกิดจาก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยผลักดัน คือปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยจากคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ และปัจจัยดึงดูด เช่น ต้องการมีชีวิตที่ดีกว่า ปลอดภัย และมีลู่ทางการประกอบอาชีพที่ดีกว่า ปัญหาความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาขาดสิทธิความเป็นพลเมือง ทำให้มีปัญหาด้านสิทธิอื่น ๆ ตามมา คือ สิทธิทางการเมือง สิทธิทางสังคม สิทธิทางเศรษฐกิจและสิทธิทางวัฒนธรรม มีความต้องการแปลงสัญชาติและการขอคืนสัญชาติหรือสิทธิความเป็นพลเมือง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Diaz-Veizades, Widaman, Little, and Gibbs (1995: 25-38) ศึกษาด้านสิทธิที่ประชาชนต้องการ โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามด้านสิทธิมนุษยชนจากกลุ่มตัวอย่าง 2 แห่ง ในอเมริกาเหนือ การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สิทธิที่ประชาชนต้องการคือ การมีเสรีภาพ การมีความปลอดภัยในชีวิตทั้งด้านร่างกายและจิตใจสิทธิการเป็นพลเมือง การไม่ถูกกดขี่ข่มเหงเยี่ยงทาส การได้รับความเป็นธรรมในการพิจารณาคดี การมีความเป็นส่วนตัว มีอิสระทางความคิด และสามารถแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ได้ และยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติที่สำคัญที่สุด คือ การเร่งรัดการคืนสภาพความเป็นพลเมืองให้แก่คนไทยพลัดถิ่น โดยจะต้องมีการแก้ปัญหาทั้งการแปลงสัญชาติและการขอคืนสัญชาติ ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาความมั่นคงและเสริมกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนของคนไทยพลัดถิ่น

จากผลการวิจัยเรื่อง ทิศทางการยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน กรณีศึกษาคนไทยพลัดถิ่น จังหวัดชุมพร เป็นองค์ความรู้ที่นำไปสู่ข้อเสนอแนะในสองด้าน คือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติ ควรมียุทธศาสตร์หลักเร่งด่วนในการคืนสภาพความเป็นพลเมืองไทย ให้กับคนไทยพลัดถิ่น เพื่อให้คนไทยพลัดถิ่นมีสิทธิพลเมืองอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมเหมือนกับคนไทยทั่วไปทั้งการ

แปลงสัญชาติและการคืนสัญชาติ ซึ่งจะเป็นผลเชิงบวกกับความมั่นคงและกำลังอำนาจ
แห่งชาติทั้งสิทธิทางการเมือง สิทธิทางสังคม และสิทธิทางด้านเศรษฐกิจ

2. ในระหว่างการดำเนินการยุทธศาสตร์คืนสภาพความเป็นพลเมือง ซึ่งอาจจะต้อง
ใช้เวลาระยะหนึ่ง รัฐและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรมียุทธศาสตร์หรือมาตรการผ่อนปรนเรื่อง
สิทธิการเมือง คือเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกประเภท สิทธิทางสังคม คือ สิทธิการรับการ
รักษาพยาบาลและการประกันสังคม สิทธิการเข้ารับการศึกษาระดับรองคุณวุฒิ สิทธิในการ
รับบริการพื้นฐานจากรัฐ เช่น การขอไฟฟ้าและประปา และสิทธิการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เช่น
ที่ดินทำกินและการประกอบอาชีพ

3. องค์กรภาครัฐและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรจัดทำยุทธศาสตร์ที่เป็นตัวแบบ
นำร่อง (Pilot Model) การแก้ปัญหาคนไทยพลัดถิ่น มีคณะกรรมการระดับจังหวัดจากภาคส่วน
ต่าง ๆ เป็นศูนย์ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ทำงานประสานเชื่อมโยงระดับชาติกับระดับท้องถิ่น
จริงจัง ต่อเนื่องอย่างบูรณาการ

4. ภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีโครงการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจกับคนไทยพลัด
ถิ่น มีหลักสูตรการฝึกอบรมการประกอบไปด้วย ประวัติศาสตร์ความเป็นมาชาติไทย การ
เปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติที่เน้น ชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์ การเมืองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การ
ดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง สร้างและพัฒนาผู้นำกลุ่มและเครือข่ายความเข้มแข็งของ
ชุมชน

ข้อเสนอจากการวิจัย

1. การวิจัยเรื่องทิศทางยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความมั่นคงและกำลังอำนาจ
แห่งชาติ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนคนไทยพลัดถิ่น จังหวัดชุมพร เป็นการวิจัยที่
เจาะลึกเป็นกรณีศึกษา ตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร อาจได้ข้อมูลที่เป็นองค์
ความรู้เฉพาะบริบทคนไทยพลัดถิ่นพื้นที่ชุมพร การวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษารายใน
พื้นที่จังหวัดระนองและประจวบคีรีขันธ์เพราะมีคนไทยพลัดถิ่นอาศัยอยู่จำนวนมากเช่นกัน

2. การศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวเป็นวิจัยเชิงคุณภาพล้วน ผู้ศึกษาวิจัยในอนาคต อาจศึกษาโดยเพิ่มเครื่องมือเชิงปริมาณมาช่วยอธิบายข้อมูลบางส่วนที่จะทำให้ข้อมูล ที่ได้จากการวิจัยครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. ผู้วิจัยที่สนใจศึกษาต่อไปในอนาคต ที่จะทำการวิจัยมุ่งเจาะลึก เช่น สาเหตุของการแก้ปัญหา (ขอแปลงสัญชาติและขอคืนสัญชาติ) ที่ล่าช้า อะไร คือ ปัญหาและอุปสรรคสำคัญของการดำเนินการแก้ไขปัญหา และศึกษาไปถึงผลกระทบในมุมนักบริหารที่มีการแปลงและคืนสัญชาติกลุ่มดังกล่าวได้หมด

ในทัศนะของผู้เขียน มีความเห็นว่าหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งพิจารณา ทบทวนข้อมูลสภาพการณ์และปัญหาคนไทยพลัดถิ่น สร้างและพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคง อย่างบูรณาการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน โดยมุ่งที่การแก้ปัญหาสิทธิพลเมืองก่อน เป็นลำดับแรก เพราะจะนำไปสู่สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สิทธิทางสังคม และสิทธิทางวัฒนธรรมของคนไทยพลัดถิ่น อันเป็นการเพิ่มความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติของประเทศได้ในลักษณะหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

กฤตยา อาชวนิจกุล. (2547). การพัฒนา และปรับปรุงฐานข้อมูลแรงงานต่างชาติ

ที่ผิดกฎหมาย. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2547 จาก [http://www.](http://www.archanwell.org/autopage/show_page.php?t=1&s_id=73&d_id=73)

[archanwell.org/autopage/show_page.php?t=1&s_id=73&d_id=73](http://www.archanwell.org/autopage/show_page.php?t=1&s_id=73&d_id=73)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2546). โครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะ

ท้องถิ่นนำอยู่. (CD-ROM). กรุงเทพฯ: ผู้ผลิต.

จิระโชค วีระชัย. (2551). สังคมไทยกับการเมือง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชัยอนันต์ สมุทระนิจ. (2535). ทฤษฎีระบบการไทยกรอบการวิเคราะห์ลักษณะรัฐ.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัฐวุฒิ เสนาคำ. (2549). ถิ่นพลัดไป ไทยพลัดถิ่น บันทึกชีวิตเปลือยเปล่า ไทยพลัดถิ่น.

นครศรีธรรมราช: โครงการปฏิบัติการชุมชนและเมืองนำอยู่มูลนิธิชุมชนไท.

- จิรัฐภูมิเสนาคำ และวิภาส ปรัชญาภรณ์ (บรรณธิการ). (2547). **ว่าด้วยแนวทาง การศึกษาชาติพันธุ์**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ฝ่ายทะเบียนราษฎร. (2553). **ข้อมูลชนกลุ่มน้อยคนไทยพลัดถิ่น**. อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร.
- บรรเจิดสิงคะเนติ. (2543). **หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี. (2554). (ออนไลน์) เข้าถึงจาก: [http:// th.wikipedia](http://th.wikipedia). สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2554.
- วสันต์ ปัญญาแก้ว. (2550). **บ้านของ (อดีต) ชาวลื้อพลัดถิ่น**. บทความเสนอในการประชุม ประจำปีทางมานุษยวิทยา ครั้งที่ 6 เรื่อง รัฐ จากมุมมองของ ชีวิตประจำวัน. ศูนย์ มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ตลิ่งชัน กรุงเทพฯ : 28-30 มีนาคม 2550.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2532). **การศึกษากับการพัฒนาชนบทไทย : แนวคิดทฤษฎีและ บทวิเคราะห์กรณีการย้ายถิ่น**. กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์.
- วิษณุ เครืองาม. (2535). "สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ" ใน **รวมบทความสู่สิทธิ มนุษยชน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีธัญ หมั่นทรัพย์. (2554). **สิทธิทางพลเมือง**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2550). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สุภางค์ จันทวานิช และอมรวิรัช นาครทรรพ. (2544). **การประเมินความต้องการของ เด็กแห่งชาติ: กรณีศึกษาเด็กพม่าในจังหวัดระนอง**. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชีย ศึกษาศูฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี ปิตยานนท์. (2545). ใน [www.mpaq cmu.com/download/Form IS/Issurapon.doc](http://www.mpaq.cmu.com/download/Form IS/Issurapon.doc).

- อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รักษ์. (2526). **ทางเลือกของชาวชนบท : การศึกษาติดตามและเปรียบเทียบผู้ย้ายถิ่นจากบ้านทางช้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล.กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.**
- อมรา พงศาพิชญ์. (2531). **ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย. ในกุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (บรรณาธิการ), รอยร้าวในสังคมไทยบูรณาการกับปัญหาความมั่นคงของชาติ (หน้า 38-84) . กรุงเทพฯ: สถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- อุดมศักดิ์ สิทธิพงษ์. (2548). **สิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.**
- Diaz-Veizades, J., Widaman, K.F., Little, T.D., & Gibbs, K.W. (1995). **The measurement and structure of human rights attitudes.** *The Journal of Social Psychology*, 135, 313-328.
- Lewis Munford. (1962). **The Story of Utopias.** New York :Viking Press.
- Orville Boyd Jenkins ใน <http://google.co.th/translate?th2angpam=en%7Ct2U+HTTP//http://www.nesdb.go.th/portals/o/home/govpolicy51/reportly1>. **แนวนโยบายด้านความมั่นคงของรัฐ.** วันที่ 13 ธันวาคม 2551– 30 ธันวาคม 2552.